Utbildningsutskottets betänkande 1982/83: 5

om läroplanen för gymnasieskolan m. m.

Motionerna

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1980/81

1980/81: 1714 av Olle Svensson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en utredning av den framtida utbildningen av fastighetsförvaltare på gymnasie- och högskolenivå.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1981/82

1981/82: 274 av Margareta Andrén (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att de kommuner som så önskar skulle kunna få starta försöksverksamhet med en inbyggd hantverkslinje i gymnasieskolan.

1981/82: 276 av Sten Svensson m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

2. att riksdagen beslutar hos regeringen anhålla om ett samlat åtgärdsprogram för att tillskapa mer långsiktiga yrkesutbildningsformer inom industrin och i hantverksyrken i nära anslutning till det praktiska yrkeslivet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1981/82: 473 av Gullan Lindblad (m) och Göthe Knutson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning rörande lämpliga åtgärder ägnade att öka antalet platser i lärlingsutbildning inom företag, bl. a. en eventuell höjning av bidragen till företagen.

1981/82: 578 av Hans Alsén m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

2. att riksdagen hos regeringen anhåller att åtgärder vidtas i syfte att ändra utbildningen i marknadsföring inom gymnasieskolan så att undervisningen inriktas på att tillgodose konsumenternas behov av saklig produktinformation.

1981/82: 580 av Margareta Andrén (fp) och Ylva Annerstedt (fp) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att möjligheterna till teckenspråksundervisning i den kommande gymnasieskolan beaktas.

1981/82: 587 av Ove Karlsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning, med representation från bostadskooperationen och berörda parter på arbetsmarknaden, med uppgift att klarlägga de lämpligaste tillvägagångssätten och vilka samhällsinsatser som bör vid-

tas för att ytterligare öka kompetensen hos förvaltningspersonal i landets bostadsområden.

1981/82: 761 av Lennart Brunander m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär initiativ så att skogsutbildningen på sätt som redovisats i motionen kommer att ingå i lantbruksskolornas läroplan.

1981/82: 769 av Filip Johansson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande personalutbildning för torvbranschen.

1981/82: 774 av Olof Palme m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att förtydliga skolförordningen om gymnasial lärlingsutbildning vad avser samverkan med arbetsmarknadens parter,

11. att riksdagen begär förslag av regeringen om utbildning i allmänna ämnen för elever i gymnasial lärlingsutbildning.

1981/82: 777 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att ämnet svenska införs på schemat i årskurs 2 på gymnasieskolans 2-åriga jordbruks- och skogsbrukslinje.

1981/82: 990 av Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om samordnad vuxenutbildning/fortbildning inom lantbruket.

1981/82: 995 av Stig Josefson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående rekonstruktion av specialkurs i lantbruksutbildning under vinterhalvåret,

2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av specialkursen benämnd Jo 40 i syfte att denna utbildning även skall ge gymnasiekompetens i engelska och svenska.

1981/82: 1102 av Stig Alemyr m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1981/82: 406 – såvitt nu är i fråga yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att omarbeta kursplanerna för barnskötarutbildning.

1981/82: 1350 av Anita Bråkenhielm m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att undervisning i datateknik bör meddelas på samtliga linjer i gymnasieskolan.

1981/82: 1356 av Lars Hedfors m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till utformning av en tvåårig grundutbildning i torvteknik.

1981/82: 1375 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ till att nya läroplaner för grundskola och gymnasium utarbetas i enlighet med vad som anförts i motionen[1],

2. att riksdagen uttalar att dess utbildningsutskott bör delta i utformningen av nya läroplaner[1].

1981/82: 1378 av Anna Wohlin-Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta läroplaner och öppna möjligheter för de kommuner som så önskar att inrätta s. k. hantverkslinjer,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära initiativ syftande till att skolan fullt ut är huvudman för samtliga gymnasieelever under hela utbildningstiden och att det ekonomiska stödet under denna tid inryms i det studiesociala systemet.

1981/82: 1596 av Ulla Ekelund (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att elev i den gymnasiala lärlingsutbildningen skall betraktas som elev och ej som anställd.

1981/82: 1785 av Bertil Dahlén (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om en förlängd och förbättrad utbildning av fotvårdsspecialister bör utredas.

1981/82: 1786 av Christer Eirefelt (fp) och Johan A. Olsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om gymnasial lärlingsutbildning.

1981/82: 2045 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari – med hänvisning till vad som anförts i avsnittet En skola för livet i den till finansutskottet remitterade motionen 1981/82: 2018 – såvitt nu är i fråga yrkas

5. att riksdagen beslutar att betyg skall ges på alla stadier i grundskolan och i samtliga årskurser i gymnasieskolan[1],

12. att riksdagen beslutar att en tvåårig hantverkslinje skall inrättas i gymnasieskolan.

1981/82: 2104 av Ylva Annerstedt (fp) och Christer Eirefelt (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning[2].

[1] Yrkandet behandlas även i betänkandet UbU 1982/83: 4.
[2] Yrkandet behandlas även i betänkandet UbU 1982/83: 7.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet ett antal motioner om gymnasieskolan. Flertalet av motionerna innehåller förslag om förändringar i den gymnasiala lärlingsutbildningen och i vissa andra befintliga gymnasiala utbildningar eller förslag om införande av nya utbildningar. Några motioner slutligen tar upp vissa övergripande läroplansfrågor och frågor av organisatorisk art.

Lärlingsutbildning

Riksdagen beslöt våren 1980 att försöksverksamhet med ny *lärlingsutbildning* skall anordnas och administreras under i princip samma villkor som den inbyggda utbildningen (prop. 1979/80: 100 och 1979/80: 145, UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363). Försöksverksamheten regleras genom förordningen (1980: 533) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. Lärlingsutbildningen avser utbildning för lågfrekventa yrken (jfr prop. 1979/80: 145, s. 24, 21 § i förordningen). Beslutet om ny lärlingsutbildning avser tiden fram till den 1 juli 1983.

Gymnasial lärlingsutbildning innebär att den som är anställd hos ett företag även är elev i gymnasieskolan. Företaget eller institutionen åtar sig att ge den anställde yrkesutbildning enligt kursplan som skolstyrelsen fastställer efter samråd med företaget eller institutionen. Elever antas till utbildning av skolstyrelsen. Oberoende av att anställningen består kan skolstyrelsen förklara att lärlingsutbildningen skall upphöra, om eleven missköter sig eller företaget inte fullgör sitt åtagande i fråga om utbildning. Skolstyrelsen handlägger alla angelägenheter som rör den gymnasiala lärlingsutbildningen. Det lokala planeringsrådet (SSA-rådet) skall biträda skolstyrelsen och därvid yttra sig till skolstyrelsen i varje viktigare fråga.

I fyra motioner föreslås att en skolanknuten hantverksutbildning anordnas i gymnasieskolan jämte lärlingsutbildningen.

Då det är nödvändigt att försöka bevara hantverkstraditionen, är det enligt motion 1981/82: 274 nödvändigt med extrainsatser för att klara utbildningsbehovet. Motionären yrkar att de kommuner som så önskar skall kunna starta försöksverksamhet med en inbyggd hantverkslinje i gymnasieskolan. Enligt vad som anförs i motion 1981/82: 1378 kan elevens specialintressen bättre tas till vara och ungdomar beredas utbildning i litet mer udda hantverksyrken, om det vid sidan av gymnasial lärlingsutbildning öppnas möjligheter att inrätta s. k. hantverkslinjer. Motionären menar att regeringen bör uppdra åt skolöverstyrelsen (SÖ) att utarbeta läroplaner i detta syfte (yrkande 1). I motion 1981/82: 2045 begär motionärerna att riksdagen beslutar att en tvåårig hantverkslinje skall inrättas i gymnasieskolan (yrkande 12). Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1981/82: 2018, där det bl. a. heter att de speciella svårigheter som föreligger med

lärlingsutbildning hos hantverkare som driver enmansföretag bör till en del kunna undanröjas genom att en tvåårig hantverkslinje inrättas. Riksdagen bör enligt motion 1981/82: 276 hos regeringen begära ett samlat åtgärdsprogram för att mer långsiktigt skapa yrkesutbildningsformer inom industri och i hantverksyrken i nära anslutning till det praktiska yrkeslivet (yrkande 2). Motionärerna menar att den s. k. lärlingsutbildningen kan återupprättas i modern form genom att exempelvis en särskild hantverkslinje inrättas.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Som utskottet har redovisat i det föregående pågår f. n. försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. SÖ följer verksamheten och skall för regeringen redovisa erfarenheterna av den senast den 1 september 1983.

Skolstyrelsen i Stockholm hemställde hösten 1981 hos SÖ om fastställande av timplan och kursplaner för Kurs för utbildning i hantverksyrken inom gymnasieskolan (specialkurs). Med hänvisning till riksdagens beslut om lokalt arbetsmarknadsanknutna specialkurser (prop. 1980/81: 107, UbU 1980/81: 38, rskr 1980/81: 395) meddelade SÖ den 20 januari 1982 att skolstyrelsen, efter hörande av planeringsråd och berörda yrkesråd, fick besluta att fastställa timplan och kursplaner för kurs för utbildning i hantverksyrken i huvudsak enligt det ingivna förslaget. I sitt beslut anförde SÖ bl. a. att frågan om utbildningsbehovet för de i framställningen redovisade yrkesområdena och förekommande överenskommelser om anställning under utbildningen för vissa avtalsområden borde särskilt uppmärksammas. Den aktuella utbildningen har startat innevarande hösttermin som en tvåårig specialkurs. Utbildningen anordnas som inbyggd utbildning, vilket bl. a. innebär att något anställningsförhållande inte behöver föreligga. Specialkursen omfattar i enlighet med SÖ:s beslut en intagningsklass om 16 elever.

Regeringen uppdrog den 9 september 1982 åt SÖ att inom ramen för lokalt arbetsmarknadsanknutna specialkurser verka för att försöksverksamhet med olika skolanknutna former av hantverksutbildning kommer till stånd.

Gymnasieutredningen (U 1976: 10) överlämnade hösten 1981 sitt principbetänkande (SOU 1981: 96) En reformerad gymnasieskola. Utredningens förslag har helt nyligen remissbehandlats. Med hänvisning till de pågående och ej avslutade försöksverksamheterna och till att fortsatt beredning av gymnasieutredningens förslag äger rum inom regeringskansliet avstyrker utskottet motionerna 1981/82: 274, 1981/82: 1378 yrkande 1, 1981/82: 2045 yrkande 12 och 1981/82: 276 yrkande 2.

Som framgår av det föregående föreligger ett *anställningsförhållande* för elev i gymnasial lärlingsutbildning (jfr 2 och 14 §§ förordningen, 1980: 533, om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning). Föreskriften om anställningsförhållande är enligt motionerna 1981/82: 1378 yrkande 2 och 1981/82: 1596 till hinder för en fortsatt positiv utveckling av lärlingsutbild-

ningens omfattning. Motionärerna föreslår att sådana åtgärder vidtas att eleverna fullt ut skall betraktas som elever med skolan som huvudman och ej som anställda. I motion 1981/82: 1378 begärs dessutom att det ekonomiska stödet under utbildningstiden inryms i det studiesociala systemet. Även i motion 1981/82: 2104 (i denna del) ifrågasätts anställningsförhållandet. Det finns enligt motionärerna anledning att se över de villkor som råder för lärlingsutbildningen, så att flera kan ta emot lärlingar.

Eftersom försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning inte är utvärderad, anser utskottet det inte lämpligt att nu ändra reglerna för verksamheten i berört hänseende. Även i denna fråga vill utskottet erinra om regeringens i det föregående omnämnda uppdrag till SÖ beträffande skolanknutna former för hantverksutbildning. Motionerna 1981/82: 1378 yrkande 2, 1981/82: 1596 och 1981/82: 2104 i denna del bör därför avslås av riksdagen.

Ett antal motioner syftar till vissa andra förändringar i nu gällande regler för den gymnasiala lärlingsutbildningen.

Enligt motion 1981/82: 473 kan det inte uteslutas att svårigheterna att anordna lärlingsutbildning i tillräcklig omfattning hänger samman med bidragen till de företag där utbildningen anordnas. Motionärerna vill ha en utredning om lämpliga åtgärder för att öka antalet platser. En sådan åtgärd kan vara att höja *bidragen till företagen*. I motion 1981/82: 1786 framförs tanken att förslag till *kursplaner för lärlingsutbildningen* bör utarbetas i samråd med centrala expertinstanser för att utbildningen i ett yrke skall bli likvärdig över hela landet. När det gäller fackteori menar motionärerna att det kan vara lämpligt och nödvändigt att undervisning sker i form av regionala eller centrala kurser. Det yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om gymnasial lärlingsutbildning. I motion 1981/82: 774 yrkande 11 tas frågan upp om *utbildning i allmänna ämnen för elever i gymnasial lärlingsutbildning*. Kommunerna bör enligt motionärerna vara skyldiga att erbjuda sådan utbildning och stimulera eleverna att delta i den.

Beträffande det bidrag som omnämns i motion 1981/82: 473 vill utskottet göra klart att det avser ersättning till företaget för den utbildning som företaget meddelar. Ersättningen ges ut av kommunen som för detta erhåller ett bidrag som beräknas med utgångspunkt i visst belopp per elev och lärotimme hos företaget. Beloppet fastställs av SÖ med ledning av det belopp som gäller för närmast jämförliga inbyggda utbildning. Utskottet anser det inte befogat att ändra de nu gällande reglerna härför, varför motionen avstyrks.

F. n. gäller att skolstyrelsen för varje elevs gymnasiala lärlingsutbildning fastställer en kursplan efter samråd med företaget. I kursplanen anges utbildningens mål med närmare uppgifter om vilka kunskaper och färdigheter utbildningen skall ge, utbildningens längd samt den huvudsakliga

uppläggningen av utbildningen. Utskottet är inte berett att biträda förslag om ändringar häruti i enlighet med vad som förordas i motion 1981/82: 1786.

När det gäller utbildning i allmänna ämnen föreskriver de gällande bestämmelserna – detta påpekas också i motion 1981/82: 774 – att en elev i gymnasial lärlingsutbildning, om han så önskar och utbildningsplats kan ställas till förfogande, skall kunna byta ut en del av undervisningen i företaget mot annan utbildning som tillhandahålls inom gymnasieskolan eller på annat sätt. I sammanhanget bör påpekas att eleverna i lärlingsutbildningen kan utgöra underlag eller del av underlag för att bilda grupp, varav följer att statsbidrag för sådan undervisning utgår i vanlig ordning. I likhet med motionärerna anser utskottet att det är viktigt att elever i lärlingsutbildning tar vara på möjligheten att även delta i reguljär ämnesundervisning i gymnasieskolan. Med hänvisning till den kommande utvärderingen och de erfarenheter som kommer att redovisas beträffande elevernas deltagande i ifrågavarande undervisning bör enligt utskottets mening inte några förändringar av gällande regler göras nu. Utskottet avstyrker därmed motion 1981/82: 774 yrkande 11.

Kommunens skolstyrelse skall enligt gällande bestämmelser vara styrelse för den gymnasiala lärlingsutbildningen som kommunen anordnar. Planeringsrådet skall biträda skolstyrelsen i frågor som rör verksamhetens anknytning till arbetslivet. Därvid skall planeringsrådet yttra sig till skolstyrelsen i varje viktigare fråga (jfr 6 § förordningen, 1980: 533, om gymnasial lärlingsutbildning).

Bland de förutsättningar som enligt förordningen skall vara uppfyllda för att en sökande skall antas som elev i lärlingsutbildning gäller att det företag där den sökande har eller får anställning gentemot skolstyrelsen har åtagit sig att ge sökanden gymnasial lärlingsutbildning för yrket i enlighet med gällande föreskrifter och de beslut från skolans sida som kan meddelas med stöd av dessa föreskrifter. Vidare skall företaget gentemot skolstyrelsen utfästa sig att ge eleven den ledighet från anställningen som föreskrifterna för utbildningen förutsätter och lämna den medverkan som behövs för att kontroll från skolmyndigheternas sida skall kunna utövas. Det förutsätts vidare bl. a. att företaget kan antas vara i stånd att fullgöra sitt åtagande.

I motion 1981/82: 774 yrkande 10 anförs att arbetsmarknadens parter måste ha insyn i lärlingsutbildningen, eftersom det här alltid föreligger ett anställningsförhållande. Särskilt viktigt är det att skolstyrelsen tar hänsyn till de fackliga organisationernas synpunkter, eftersom deras erfarenheter och kunskaper kan bidra till att lärlingsutbildningen blir så bra som möjligt. Därför bör ett partssammansatt organ ha godkänt utbildningen, innan skolstyrelsen beslutar om ersättning till företaget. Normalt skall lärlingsutbildning enligt motionen förläggas till arbetsplatser där det finns ett

lärlingsavtal med berörd facklig organisation. Motionärerna yrkar att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen har anförts om behovet av att förtydliga förordningen om gymnasial lärlingsutbildning i vad avser samverkan med arbetsmarknadens parter.

Utskottet har erfarit att regeringen kommer att behandla lärlingsutbildningen i den kommande budgetpropositionen. Utskottet finner med anledning härav det inte erforderligt med ett uttalande av riksdagen. Motion 1981/82: 774 yrkande 10 bör därför avslås av riksdagen.

Läroplansfrågor m. m.

I motion 1981/82: 1375 anförs bl. a. att arbetarrörelsen måste verka för en demokratisk skola som tillgodoser folkflertalets intressen. Den torftighet som i dag möter arbetarklassens barn och ungdom i och utanför skolan måste brytas. Motionärerna begär initiativ till att *nya läroplaner* för grundskolan och gymnasieskolan utarbetas i enlighet med vad som anförs i motionen (yrkande 1 i denna del). Motionärerna vill också att riksdagen uttalar att dess utbildningsutskott bör delta i utformningen av nya läroplaner (yrkande 2 i denna del).

Med hänvisning till pågående beredning av förslag i gymnasieutredningens (U 1976: 10) principbetänkande (SOU 1981: 96) En reformerad gymnasieskola avstyrker utskottet motion 1981/82: 1375 yrkande 1 i denna del.

I den mån regeringen eller ledamöter av riksdagen lägger fram förslag om förändringar i gymnasieskolans läroplan åligger det enligt gällande arbetsordning riksdagens utbildningsutskott att bereda dessa ärenden (4 kap. 8 § riksdagsordningen). Utskottet vill inte ansluta sig till förslaget i motion 1981/82: 1375 yrkande 2 som syftar till att utskottet i annan ordning skall medverka i läroplanens utformning. Riksdagen bör därför avslå yrkandet i denna del.

I motionerna 1980/81: 1714 och 1981/82: 587 behandlas frågan om utbildning av fastighetsförvaltare, fastighetsskötare och lokalvårdare. Det sker med hänvisning till de värden som bostadsrätts- och hyresfastigheterna i dag representerar och de mycket stora belopp som går åt för drift och underhåll av fastigheterna. Motionärerna menar bl. a. att de sociala aspekterna är bristfälligt utvecklade i de utbildningar som i dag finns på området. I motion 1980/81: 1714 begärs en utredning rörande utbildning av fastighetsförvaltare på gymnasie- och högskolenivå. Enligt motion 1981/82: 587 bör kompetensen hos förvaltningspersonal såsom fastighetsskötare och lokalvårdare ytterligare ökas. Motionärerna föreslår att en utredning får i uppgift att klarlägga de lämpligaste tillvägagångssätten för detta och vilka samhällsinsatser som bör vidtas i detta syfte.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Utbildning inom området fastighetsförvaltning anordnas f. n. både på

gymnasieskolnivå och högskolenivå. Grundutbildning av drifttekniker i gymnasieskolan sker på drift- och underhållsteknisk linje (Du-linjen) och är tvåårig. Det finns även en tvåårig specialkurs i fastighetsskötsel.

Inom kommunal vuxenutbildning finns en särskild yrkesinriktad utbildning, Fastighetsförvaltning – etapp I, vilken har som mål att utgöra grund för administrativa arbetsuppgifter inom området fastighetsförvaltning. Förutsättningar för att följa kursen är genomgången tvåårig kurs i fastighetsskötsel *eller* ekonomisk utbildning *eller* motsvarande kunskaper och färdigheter förvärvade genom yrkesverksamhet på aktuellt område. Läroplanen har initierats av arbetsmarknadens parter. Det finns planer på en etapp 2 av utbildningen.

En ny tvåårig drifttekniker linje startade inom den statliga högskolan hösten 1980. Utbildningen bygger på Du-linjen i gymnasieskolan. Ett fördjupningsområde inom drifttekniker utbildningen är inriktad mot fastighetsteknik och fastighetsförvaltning.

Innevarande höst startade driftingenjörslinjen, som är en påbyggnadslinje till drifttekniker linjen och förlagd till de tekniska högskolorna. Även här planeras en inriktning mot fastighetsteknik och fastighetsförvaltning.

Enligt från UHÄ inhämtade uppgifter har båda dessa utbildningar tyngdpunkten inom det tekniska området men relativt stora kurser finns inom miljöteknik, företagsekonomi, personaladministration, fastighetsförvaltning m. m. Nämnda ämnesområden ingår med drygt 20 % av utbildningstiden i drifttekniker linjen och med 25 % av utbildningstiden i driftingenjörslinjen.

Motion 1980/81: 1714 har remissbehandlats år 1981. Yttranden över motionen har avgetts av universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), skolöverstyrelsen (SÖ), HSB:s riksförbund, Svenska riksbyggen, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), Sveriges fastighetsägareförbund, Fastighetsanställdas förbund, prefekten vid institutionen för byggnadsekonomi och byggnadsorganisation vid tekniska högskolan i Stockholm och Sveriges kooperativa och allmännyttiga bostadsföretags förhandlingsorganisation (KAB). En sammanställning av remissyttrandena är fogad som *bilaga* till detta betänkande.

Av remissvaren framgår att UHÄ och SÖ samt KAB avstyrker förslaget till utredning med hänvisning till att erfarenheter av de befintliga utbildningarna, vilka alla är mer eller mindre nya, bör avvaktas. HSB, Riksbyggen, SABO, Fastighetsägareförbundet och Fastighetsanställdas förbund tillstyrker förslaget om utredning.

I likhet med motionärerna vill utskottet erinra om de stora ekonomiska värden som representeras av hyres- och bostadsrättsfastigheterna. Det är av intresse för det allmänna att utbildning för fastigheternas drift och underhåll anordnas på ett tillfredsställande sätt.

Rättelse: S. 9, efter rad 38 Tillkommer: I likhet – – – sätt.
S. 10, raderna 1 och 2 Står: vad utskottet – – – nya. Utskottet Rättat på raderna 6–7 till: Utskottet har – – – området och finner
raderna 3–9 Står: men även – – – vill utskottet Rättat på raderna 10–14 till: När det – – – Utskottet vill peka
rad 11 (17 här) Tillkommer: och överväga – – – på området.

Utbildning för personal inom energisektorn, såväl på produktions- som konsumtionssidan, har varit föremål för ett omfattande utredningsarbete under 1970-talet. Hösten 1973 startade SÖ en partssammansatt utredning, DRIFT 73, som 1977 lämnade förslag till utbildning för drift- och underhållsteknisk personal inom energisektorn, bl. a. för fastighetsskötsel, på såväl gymnasieskol- som högskolenivå. Utskottet har i det föregående redogjort för utbildningar som sedermera har startat på området och finner att dessa utbildningar bör kunna tillgodose behovet av utbildning i vad avser främst det tekniska området.

När det däremot gäller sådan utbildning av förvaltningspersonal som mer tar sikte på fastighetsförvaltningens sociala och ekonomiska aspekter och i större utsträckning beaktar personalen som en social resurs i bostadsområdena finner utskottet i likhet med motionärerna det nuvarande utbudet av utbildningar inte helt tillfredsställande. Utskottet vill peka på möjligheterna för branschorganisationerna att hos SÖ aktualisera sådana utbildningar som de bedömer som angelägna. Regeringen bör emellertid följa utvecklingen på ifrågavarande utbildningsområde och överväga vilka åtgärder som behövs för att förstärka utbildningen på området. Någon särskild utredning bedömer emellertid utskottet inte som nödvändig. Vad utskottet har anfört om utbildningsbehov för viss personal inom fastighetsförvaltningens område bör riksdagen med anledning av motionerna 1980/81: 1714 och 1981/82: 587 som sin mening ge regeringen till känna.

I motionerna 1981/82: 769 och 1981/82: 1356 behandlas *torvbranschens utbildningsbehov*. Motionärerna hänvisar till torvens betydelse som energikälla och förordar att utbildningsinsatser sker så snart som möjligt för att missgrepp av olika slag skall kunna undvikas. Utbildningen bör enligt motion 1981/82: 769 omfatta alla nivåer för en normal branschutbildning och kunna äga rum såväl inom ramen för gymnasieskolans jord- och skogsbruksutbildning som inom arbetsmarknadsutbildningen. I motion 1981/82: 1356 förordas en tvåårig grundutbildning i torvteknik i gymnasieskolan.

Utskottet har inhämtat att det nu på SÖ föreligger ett förslag till en 20 veckor lång högre specialkurs i skogsbruk – torv – och bioteknik för arbetsledare i torvhantering. Utbildningen bygger på slutförd skogsbrukslinje eller motsvarande kunskaper. Tim- och kursplanerna avses bli fastställda inom kort. Utbildningen beräknas starta i februari 1983 i Norrbottens län. Utvecklings- och läroplansarbete för ytterligare en studieväg inom torvområdet pågår. Enligt vad utskottet vidare har erfarit kommer SÖ att överväga införandet av utbildningsinslag om torvhantering på studievägar inom sektorn för jord-, skogs- och trädgårdsutbildningar. Med hänvisning till vad utskottet har redovisat om aktuella åtgärder avstyrks motionerna 1981/82: 769 och 1981/82: 1356.

I motion 1981/82: 761 anförs bl. a. att det i den nuvarande lantbruksutbildningen inte tas hänsyn till att en mycket stor del av våra jordbruk också

har skog. Motionärerna hemställer om initiativ till att *skogsutbildning* på sätt som redovisas i motionen kommer att ingå i lantbruksskolornas läroplan.

Under riksmötet 1980/81 behandlade utbildningsutskottet ett antal likartade motionsyrkanden (UbU 1980/81: 22 s. 26 f.). Utskottet fann då att det är angeläget att jordbruksutbildningen motsvarar de behov som jordbruksnäringen har. Utskottet pekade vidare på att det inom ramen för de tim- och kursplaner som gäller för jordbruksutbildningen ges möjlighet att föra in undervisningsmoment som är värdefulla och angelägna för de företagare inom lantbruk som driver jordbruk kombinerat med skogsbruk. Samtidigt som utskottet hänvisar till sitt uttalande i frågan våren 1981 erinrar utskottet nu om att regeringen den 10 juni 1982 beslöt att uppdra åt SÖ att med utgångspunkt i en till beslutet fogad promemoria bearbeta vissa specialfrågor i anslutning till gymnasieutredningens (U 1976: 10) principbetänkande (SOU 1981: 96) En reformerad gymnasieskola. Regeringen uppmärksammade därvid SÖ på frågor om lantbruksutbildningar. I promemorian anförs bl. a.: "Den fastställda jordbruks- och skogspolitiken bör självfallet återspeglas i den utbildning som meddelas i gymnasieskolan. Detta gäller i synnerhet inriktningen på familjelantbruk och kombinationen jord – skog. I princip bör ämnet skogsbruk till skillnad mot nu ingå i all grundutbildning inom lantbrukssektorn." Utskottet föreslår att riksdagen med hänvisning till vad utskottet nu har anfört avslår motion 1981/82: 761.

Vissa förändringar i den nuvarande lantbruksutbildningen krävs i motion 1981/82: 995. I yrkande 1 föreslås en rekonstruktion av en tidigare kurs om 20 veckor som enligt vad som sägs i motionen förlades till vinterhalvåret och var mycket uppskattad. Motionären ser vidare ett problem förknippat med den nuvarande specialkursen om 40 veckor (grundutbildning). För kursen krävs 18 månaders praktik. Elever satsar, som motionären ser det, 2.5 år på sin grundläggande utbildning utan att den ger gymnasiekompetens i engelska och svenska. En översyn av kursen bör vidtas så att den ger denna kompetens (yrkande 2).

Utskottet vill erinra om de grundutbildningar som nu finns inom området jordbruk. Utöver gymnasieskolans reguljära tvååriga jordbrukslinje (Jo) finns den i det föregående nämnda 40 veckors specialkursen, en 10 veckors specialkurs och en ny specialkurs om 20 veckor. För den sistnämnda gäller särskilda behörighetskrav om minst 60 månaders yrkesverksamhet varav minst 12 månader från lantbruksföretag. Läroplanssupplementet för kursen fastställdes sistlidna maj månad och torde motsvara den kurs som efterlyses i motionens yrkande 1.

Vad gäller förslaget om en översyn av den ettåriga grundutbildningen i jordbruk (40 veckors specialkurs) så att den ger vad motionären kallar gymnasiekompetens i engelska och svenska anser utskottet att man inte skall frångå vad som nu gäller för vinnande av allmän behörighet för högskolestudier. Utskottet vill heller inte förorda att så genomgripande

förändringar görs i den nu aktuella specialkursen att den leder fram till samma allmänna förutsättningar att tillgodogöra sig grundläggande högskoleutbildning som genomgång av minst tvåårig linje i gymnasieskolan.

Utskottet avstyrker därmed båda yrkandena i motion 1981/82: 995.

Ämnet svenska på de tvååriga yrkesinriktade linjerna behandlas i motion 1981/82: 777. Motionärerna föreslår att ämnet införs i årskurs 2 på jordbruks- och skogsbrukslinjen så att eleverna efter genomgången linje erhåller behörighet att antas till högskolestudier.

De allmänna bestämmelserna till gymnasieskolans timplaner medger numera att elev på bl. a. de i motionsyrkandet nämnda linjerna inom ramen för fritt tillval kan studera svenska i utbyte mot undervisning i yrkesbetonat ämne under motsvarande antal timmar. Om eleven samtidigt läser engelska inom ramen för det obligatoriska tillvalet båda årskurserna uppfyller han kravet för allmän behörighet. Gymnasieutredningen (U 1976: 10) har i sitt principbetänkande (SOU 1981: 96) En reformerad gymnasieskola föreslagit att alla elever i de korta studieprogrammen, vilka närmast motsvarar de nuvarande tvååriga yrkesförberedande linjerna, skall läsa svenska i två år och normalt även engelska. Förslaget har nyligen remissbehandlats och bereds f. n. inom regeringskansliet. Med hänvisning till vad utskottet har anfört föreslår utskottet att motion 1981/82: 777 avslås.

Det allmännas insatser för grundutbildning, vuxenutbildning och fortbildning inom lantbruket präglas enligt vad som anförs i motion 1981/82: 990 av en mycket påtaglig splittring. Motionärerna förordar åtgärder för att samordna resurserna för utbildning inom lantbruket i syfte att göra lantbruksskolorna till naturliga centra för såväl ungdomsskolans utbildning på området som ifrågavarande vuxenutbildning och fortbildning, inkl. närliggande arbetsmarknadsutbildning.

Med anledning av ett motionsyrkande om åtgärder för att finna former för en rationell samverkan mellan gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning uttalade riksdagen under föregående riksmöte att det är nödvändigt att beakta samordningsfrågor mellan gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning, arbetsmarknadsutbildning och andra arbetsmarknadsåtgärder för ungdom. Det förutsattes att dessa frågor snarast behandlas i särskild ordning inom regeringskansliet (UbU 1981/82: 5, rskr 1981/82: 112). I budgetpropositionen 1982 aviserade föredragande statsrådet tillsättandet av en arbetsgrupp för att analysera olika alternativ beträffande samordning av utbildningar på gymnasial nivå m. m. Utskottet finner det naturligt att de i den nu aktuella motionen väckta förslagen om lantbruksutbildningarna därvid beaktas. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motion 1981/82: 990.

I motion 1981/82: 580 anförs att de gravt hörselskadades, de dövas och de dövstummas situation i arbetslivet skulle underlättas om flera hörande kunde teckenspråket. Initiativ bör enligt motionärerna därför tas för att stimulera fler att lära sig teckenspråket. I motionen yrkas att möjligheterna

till *teckenspråksundervisning* i den kommande gymnasieskolan beaktas (yrkande 1).

Integrationen av handikappade elever i skolväsendet är en viktig fråga. Denna har behandlats av integrationsutredningen (U 1978: 07), som i våras överlämnade sitt slutbetänkande (SOU 1982: 19) Handikappade elever i det allmänna skolväsendet. Utredningens förslag har helt nyligen remissbehandlats. Likaså har remissbehandlingen av gymnasieutredningens (U 1976: 10) förslag (SOU 1981: 96) En reformerad gymnasieskola just avslutats. Utskottet är i avvaktan på utredningsförslagens fortsatta beredning inte berett att föreslå något riksdagsuttalande i frågan, varför motion 1981/82: 580 (yrkande 1) avstyrks.

Undervisning i datateknik bör enligt motion 1981/82: 1350 meddelas på samtliga linjer i gymnasieskolan. Motionärerna anför bl. a. att elementär kunskap i datateknik och någon insikt i hur datorer arbetar måste vara en del av kunskapsstoffet för alla.

Med anledning av en motion om ökad undervisning om ADB och modern teknik på alla nivåer i det svenska utbildningsväsendet redogjorde utskottet i sitt betänkande 1979/80: 21 för förslagen i SÖ:s projekt Datorn i skolan (DIS). Samtidigt som utskottet hänvisar till detta betänkande vill utskottet erinra om att det för gymnasieskolans del föreslogs i projektets slutrapport att datalära skall bli huvudmoment i ämnena matematik och samhällskunskap i samband med att kursplanerna revideras. Den princip som SÖ således följer i sitt kursplanearbete för att möjliggöra undervisning i datalära på så många studievägar som möjligt är att föra in moment om datalära i befintliga ämnen (matematik och samhällslära). Härtill kommer självfallet fördjupad utbildning i ämnet på sådana studievägar där större kunskaper om datateknik krävs. Utskottet har inhämtat att kursplanerevideringen i nu berört hänseende har kommit långt. På naturvetenskaplig och fyraårig teknisk linje exempelvis finns nu nya kursplaner i matematik och samhällskunskap. För humanistisk, samhällsvetenskaplig och treårig ekonomisk linje har SÖ hos regeringen föreslagit förändringar för ämnet matematik. Förslagen bereds inom regeringskansliet och väntas träda i kraft fr. o. m. läsåret 1984/85. Med hänvisning till vad utskottet här har redovisat om pågående arbete med att sprida undervisning om datateknik till skilda delar av gymnasieskolan avstyrks motion 1981/82: 1350.

Konsumentfrågor inom gymnasieskolans utbildning tas upp i motion 1981/82: 578 yrkande 2. Motionärerna tecknar bilden av hur man inom marknadsföringen använder sig av metoder som går stick i stäv mot samhällets mål för bl. a. konsument- och ungdomspolitiken. Inriktningen av utbildningen i marknadsföring på såväl högskole- som gymnasieskolnivå stämmer enligt motionen inte med målen för den samhälleliga konsumentpolitiken. Med hänvisning härtill hemställs om åtgärder för att ändra utbildningen i marknadsföring inom gymnasieskolan så att undervisningen

inriktas på att tillgodose konsumenternas behov av saklig produktinformation.

De ämnen som främst berörs av undervisning i marknadsföring är ämnet företagsekonomi på treårig och tvåårig ekonomisk linje (E och Ek) samt distributions- och kontorslinjen (Dk), ämnet distribution på E-linjen, ämnet konsument- och varukunskap på Dk-linjen och ämnet handels- och kontorslära i försöksverksamhet på Dk-linjen. Utskottet har tagit del av innehållet i kursplanerna och de förslag till innehåll i mål och huvudmoment som återfinns i det av SÖ utarbetade kommentarmaterialet. Det har därvid framgått att eleverna i företagsekonomi på E-linjen bör ges tillfälle att bl. a. behandla frågor som företagets sociala ansvar, resurshushållning, konsumentpolitik och konsumentupplysning samt marknadsrätt. Som övergripande aspekter på ämnet företagsekonomi tas bl. a. upp att eleverna jämte en bedömning av åtgärder och företeelser från företagsekonomisk synpunkt även skall beakta samhällsekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Konsumenternas intressen och samhällets krav skall uppmärksammas genomgående. I ämnet distribution bör samma elever genomgående beakta konsument- och samhällsaspekter på företagens marknadsföring. Eleverna på Ek-linjen bör i ämnet företagsekonomi bl. a. kunna diskutera konsumenternas möjligheter att påverka marknadsföringen. I ämnet konsument- och varukunskap på Dk-linjen ingår som delmoment konsumentinformation och köpkunskap, där konsumentens rättigheter och skyldigheter tas upp. Undervisningen syftar här bl. a. till att eleven skall kunna redogöra för samhällets och näringslivets åtgärder mot otillbörlig marknadsföring. Innehållet i ämnet bör bl. a. omfatta motiven för statens engagemang i konsumentupplysning och organisationen av denna verksamhet samt statens och näringslivets institutioner för granskning av och information om varor och tjänster. I kommentarerna heter det bl. a.: "Genom att i undervisningen tas upp exempel på misslyckade köp som berott på bristande kunskaper, godtrogenhet från konsumentens sida och diskutabla försäljningsmetoder bör elevernas förmåga att stå emot argument och ta självständig ställning kunna öka."

Utskottet anser att konsumentfrågornas behandling i gymnasieskolans utbildning till en rad merkantila yrken är en viktig fråga. Undervisningen i marknadsföring spelar som utskottet ser det en central roll i strävan efter samklang mellan samhällets övergripande mål såvitt avser konsumentpolitiken (prop. 1972: 33, NU 1972: 40, rskr 1972: 225) och näringslivets önskemål att sprida information om sina varor. Utskottet finner att skolans undervisning i marknadsföring, om den följer nu gällande kursplaner för berörda ämnen, bör tillgodose syftet med nu ifrågavarande yrkande i motion 1981/82: 578. Utskottet utgår från att de läromedel som används stämmer väl överens med läroplanens innehåll och harmonierar med samhällets övriga insatser i syfte att ta till vara konsumenternas intressen. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1981/82: 578 yrkande 2.

I ett avsnitt om förskolans kvalitativa mål anförs i motion 1981/82: 406 bl. a. att förskolans verksamhet har påverkats av att Sverige har blivit ett invandrarland. Nära 10 % av alla barn i Sverige är barn till invandrare. Detta förhållande bör enligt motionen påverka barnomsorgspersonalens utbildning. Även när det gäller andra barn med särskilda problem måste utbildningen kompletteras. Det kan då gälla mer omfattande kunskaper i t. ex. utvecklingspsykologi. I motion 1981/82: 1102 yrkande 2 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motion 1981/82: 406 anförts om behovet av att omarbeta kursplanerna för barnskötarutbildning.

Sedan läsåret 1978/79 bedrivs försöksverksamhet med särskild läroplan på vårdlinjens gren för barna- och ungdomsvård (Vd Bu). Syftet med försöksverksamheten är att mer anpassa utbildningen till de krav som ställs på dagens personal inom olika former av barnomsorg. Utifrån erfarenheterna av försöket och utvecklingstendenserna på barnomsorgsområdet har SÖ hösten 1981 till regeringen inkommit med förslag om revidering av vårdlinjens gren för barna- och ungdom. vård. I förslaget ingår bl. a. att invandrarkunskap och hemspråk införs i timplanen som tillvalsämnen samt att ämnena psykologi och pedagogiskt drama ökar i omfattning. Regeringen har låtit remissbehandla förslaget. Ärendet bereds f. n. inom regeringskansliet.

Beträffande den i det föregående nämnda försöksverksamheten vill utskottet erinra om att SÖ enligt förslag i budgetpropositionen 1982 (utbildningsdepartementet, s. 311) för läsåret 1982/83 får medge alla intresserade kommuner att delta i den.

Utskottet föreslår att riksdagen med hänvisning till det anförda avslår motion 1981/82: 1102 yrkande 2.

I motion 1981/82: 1785 föreslås en utredning i syfte att förlänga och förbättra *utbildningen av fotvårdsspecialister*.

Nuvarande utbildning för fotvårdsspecialister omfattar en specialkurs om 20 veckor. Som särskilt behörighetskrav för tillträde till utbildningen gäller genomgången utbildning till vårdbiträde inom sjukvård och social service. Läroplanssupplementet för utbildningen fastställdes år 1978. Utskottet har inhämtat att SÖ genom enkät vårterminen 1982 har följt upp utbildningen. Enkäten sammanställs f. n. och supplementet kommer under våren 1983 att ses över. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1981/82: 1785.

Eftersom *betyg* i ett ämne i gymnasieskolan normalt bestäms vid slutet av varje termin under vilket ämnet förekommer, bör riksdagen avslå motion 1981/82: 2045 yrkande 5 i denna del att betyg skall ges i samtliga årskurser i gymnasieskolan. Yrkandet är tillgodosett genom redan gällande bestämmelser.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande hantverkslinje i gymnasieskolan avslår motionerna 1981/82: 274, 1981/82: 1378 yrkande 1, 1981/82: 2045 yrkande 12 och 1981/82: 276 yrkande 2,
2. att riksdagen beträffande ändring av föreskriften om anställningsförhållande vid gymnasial lärlingsutbildning avslår motionerna 1981/82: 1378 yrkande 2, 1981/82: 1596 och 1981/82: 2104 i denna del,
3. att riksdagen beträffande ändring av vissa föreskrifter om den gymnasiala lärlingsutbildningen avslår motionerna 1981/82: 473, 1981/82: 1786 och 1981/82: 774 yrkande 11,
4. att riksdagen beträffande godkännande av arbetsplats avslår motion 1981/82: 774 yrkande 10,
5. att riksdagen beträffande ny läroplan för gymnasieskolan avslår motion 1981/82: 1375 yrkande 1 i denna del,
6. att riksdagen beträffande utarbetande av ny läroplan avslår motion 1981/82: 1375 yrkande 2 i denna del,
7. att riksdagen beträffande utbildningsbehov för viss personal inom fastighetsförvaltningens område med anledning av motionerna 1980/81: 1714 och 1981/82: 587 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
8. att riksdagen beträffande utbildning i torvteknik avslår motionerna 1981/82: 769 och 1981/82: 1356,
9. att riksdagen beträffande skogsutbildning avslår motion 1981/82: 761,
10. att riksdagen beträffande lantbruksutbildningen avslår motion 1981/82: 995,
11. att riksdagen beträffande ämnet svenska på vissa yrkesinriktade linjer avslår motion 1981/82: 777,
12. att riksdagen beträffande samordning av lantbruksutbildning avslår motion 1981/82: 990,
13. att riksdagen beträffande teckenspråksundervisning i gymnasieskolan avslår motion 1981/82: 580 yrkande 1,
14. att riksdagen beträffande undervisning i datateknik i gymnasieskolan avslår motion 1981/82: 1350,
15. att riksdagen beträffande konsumentfrågor inom utbildningen avslår motion 1981/82: 578 yrkande 2,
16. att riksdagen beträffande barnskötarutbildningen avslår motion 1981/82: 1102 yrkande 2,
17. att riksdagen beträffande utbildningen av fotvårdsspecialister avslår motion 1981/82: 1785,

18. att riksdagen beträffande betyg i gymnasieskolan avslår motion 1981/82: 2045 yrkande 5 i denna del.

Stockholm den 23 november 1982

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Björn Samuelsson (vpk), Göran Persson (s), Gunnar Hökmark (m), Larz Johansson (c), Ingvar Johnsson (s) och Barbro Sandberg (fp).

Reservationer

1. Ny läroplan (mom. 5)

Björn Samuelsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Med hänvisning" och slutar "yrkande 1 i denna del" bort ha följande lydelse:

I motion 1981/82: 1375 yrkande 1 (i denna del) begärs initiativ till att ny läroplan för grundskolan utarbetas. Motionärerna menar bl. a. att kraven på skolan bör ökas, när det gäller förmedling av kunskaper och färdigheter till dem som skall bli de direkta producenterna eller tjänstemän på lägre nivåer.

Utskottet ansluter sig till det synsätt som uttrycks i motionen innebärande bl. a. att det ur arbetarklassens perspektiv föreligger ett ökat behov av utbildning till följd av den höga teknologi som i dag ingår i produktionsprocessen. För att på sikt kunna omvandla en produktion styrd av profit till en produktion styrd av människors behov kan kunskaper och färdigheter inte undvaras. Enligt utskottets mening bör skolan göras alltigenom demokratisk och tillgodose folkflertalets intressen. Detta bör vara riktlinje för utarbetandet av en ny läroplan för gymnasieskolan. Riksdagen bör begära att regeringen vidtar åtgärder för ett sådant arbete. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1375 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande ny läroplan för gymnasieskolan med bifall till motion 1981/82: 1375 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

2. Utbildning för fastighetsskötsel (mom. 7)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Birgitta Rydle (m), Gunnar Hökmark (m), Larz Johansson (c) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "När det" och slutar "till känna" bort ha följande lydelse:

När det gäller möjligheterna till utbildning av annan förvaltningspersonal såsom fastighetsskötare och lokalvårdare samt utbildning som mer beaktar förvaltningspersonalen som en social resurs i bostadsområdena, vill utskottet peka på att branschorganisationerna hos SÖ kan aktualisera sådana utbildningar som de bedömer som angelägna. Utskottet vill vidare erinra om att SÖ såsom ansvarig central myndighet har att tillgodose de utbildningsbehov som finns i samhället. Detta sker genom att SÖ som ett led i sitt reguljära utvecklingsarbete dels föreslår förändringar av gymnasieskolans läroplan, dels tar fram och beslutar om specialkurser för utbildningar inom skilda yrkesområden. Både UHÄ och SÖ har som framgår av det föregående avstyrkt förslaget om utredning som framförts i motion 1980/81:1714. Med hänvisning härtill och till vad SÖ har anfört i sitt remissyttrande om nya utbildningar på fastighetsskötselns område kan utskottet inte finna skäl för riksdagen att göra något uttalande av den innebörd som föreslås i motionerna 1980/81:1714 och 1981/82:587. Utskottet avstyrker därmed de båda motionerna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen beträffande utbildningsbehov för viss personal inom fastighetsförvaltningens område avslår motionerna 1980/81:1714 och 1981/82:587,

Särskilda yttranden

1. Lärlingsutbildningen (mom. 1)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anför:

Lärlingsutbildning och övrig företagsanknuten utbildning är utbildningsformer med utomordentliga fördelar. Genom dessa kan elever med särskilda intressen erbjudas en utbildning som kan utveckla de personliga anlagen. Variation sätts i enhetlighetens ställe.

Skolan måste ta till vara alla möjligheter till samarbete med arbetsmarknaden och stimulera till utbildning i företagen. Därigenom skapas de bästa förutsättningarna att undanröja det bristfälliga förtroende som företagen alltför ofta visar gentemot de kunskaper eleverna tillgodogör sig inom ramen för ett mera stereotypt utbildningsväsende.

2. Betygsättningen (mom. 18)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anför:

Vi erinrar om den reservation som den moderata gruppen i utskottet har lagt i frågan om betygsättningen i grundskolan och som finns fogad till utbildningsutskottets betänkande 1982/83: 4.

Sammanställning av remissyttranden över motion 1980/81:1714 om skolutbildning av fastighetsförvaltare

Efter remiss har yttrande över motionen avgetts av universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), skolöverstyrelsen (SÖ), HSB:s riksförbund, Svenska riksbyggen, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), Sveriges fastighetsägareförbund och Fastighetsanställdas förbund.

Yttranden har dessutom inkommit från prefekten vid institutionen för byggnadsekonomi och byggnadsorganisation vid tekniska högskolan i Stockholm och Sveriges kooperativa och allmännyttiga bostadsföretags förhandlingsorganisation (KAB).

UHÄ erinrar i sitt yttrande om att en ny tvåårig driftteknikerlinje startade inom den statliga högskolan hösten 1980. Hösten 1982 startar driftingenjörslinjen, som är en påbyggnadslinje till driftteknikerlinjen. Båda utbildningarna rymmer områden som är inriktade mot fastighetsteknik och fastighetsförvaltning. Erfarenheter av de nya utbildningarna bör avvaktas innan man kan ta ställning till om frågan ånyo behöver utredas.

SÖ hänvisar i sitt yttrande till utbildningen på drift- och underhållsteknisk linje (Du-linjen) i gymnasieskolan, som bl. a. har en inriktning mot fastighetsteknik. Det vore enligt SÖ önskvärt att Du-linjen hade större ekonomiska och sociala inslag i utbildningen än vad som nu ges i arbetslivsorientering och fastighetsteknik. SÖ fäster dock uppmärksamheten på att det på Du-linjen är fråga om en tvåårig grundutbildning. För att eleverna skall få en tillräcklig bas för att någorlunda klara av sådana arbetsuppgifter som de ställs inför efter avslutad utbildning, är det nödvändigt att koncentrera sig på de tekniska inslagen i utbildningen, bl. a. för att på bästa sätt utnyttja den kostnadskrävande utredning som krävs för undervisning inom energihushållning, reparation och underhåll.

I större utsträckning än de tekniska inslagen torde administration och sociala frågor vara mera beroende av elevernas mognad och vunna erfarenheter. Den utbildning i administration och sociala frågor som enligt motionen erfordras för en omsorgsfull förvaltning av byggnadsbeståndet bör därför vara en vidareutbildning efter den tekniska grundutbildning som ges på Du-linjen. Det kan ske dels i den driftutbildning i högskolan som Du-linjen utgör bas för, dels inom kommunal vuxenutbildning, fastighetsförvaltning – etapp I. (Etapp II är under utarbetande.)

Genom den grundutbildning för fastighetsskötseln som ges inom Du-linjen och de ovan nämnda utbildningarna för fastighetsskötare samt den tidigare nämnda vidareutbildningen i fastighetsförvaltning inom kommunal vuxenutbildning, anser SÖ att på gymnasieskolnivå finns redan utbildningsmöjligheter för den typ av arbetsuppgifter som man tar upp i motionen.

SÖ anser att det, åtminstone vad gäller gymnasieskolnivån, inte finns något behov av att starta en utredning om utbildning av fastighetsförvaltare.

HSB:s riksförbund, Riksbyggen, Fastighetsägareförbundet och Fastighetsanställdas förbund har uppfattningen att regeringen bör tillsätta en utredning angående utbildningen av fastighetsförvaltare.

För att en högskoleutbildning i det långsiktiga perspektivet skall fungera tillfredsställande bör enligt SABO:s mening forskning och utbildning integreras med varandra. Då en stor del av forskningsinsatserna inom för bostadsförvaltningen relevanta områden är knutna till statens institut för byggnadsforskning (SIB) i Gävle, bör möjligheterna prövas att inrätta en utbildning på högskolenivå i anslutning till SIB.

Därtill bör den nuvarande försöksverksamheten på gymnasiet med grundutbildning av drifttekniker till i första hand energianläggningar vidgas att omfatta även övriga aspekter av fastighetsförvaltning. Därmed kan en successiv kompetensuppbyggnad erbjudas inom hela arbetsfältet.

Riksbyggen anför att det inte bara är utbildningen av fastighetsförvaltare som släpar efter med tanke på den snabba utvecklingen inom bostadsförvaltningen under senare tid. Det gäller också i hög grad för övriga personalgrupper som arbetar inom fastighetsförvaltning. Olika yrkesarbetare som arbetar i bostadsområden med yttre skötsel, sophantering och underhåll gör ett utomordentligt viktigt arbete. Utbildning för dessa grupper finns organiserad endast på ett fåtal platser.

Det är enligt Fastighetsägareförbundet väsentligt att en kvalificerad utbildning kommer till stånd och blir så flexibel att den kan utnyttjas av eleverna med olika praktisk och teoretisk utbildning. Vidare är det viktigt att man tar hänsyn till de olika förutsättningar som gäller för skilda typer av fastighetsförvaltningen (skillnaden mellan bostadsfastigheter, kommersiella fastigheter osv.). Man bör även ta hänsyn till att förutsättningarna för fastighetsförvaltningen skiljer sig väsentligt mellan olika delar av landet.

Förbundet vill vidare peka på den utredning angående tvåårig utbildningslinje för fastighetsekonomer vid tekniska högskolan i Stockholm (KTH) som nyligen är gjord och vars huvudtankar förbundet tillstyrkt.

Prefekten vid institutionen för byggnadsekonomi och byggnadsorganisation vid KTH anför att det bland högskolornas utbildningslinjer för tekniska yrken sedan länge finns flera med anknytning till fastighetsfrågor. I första hand bör nämnas väg- och vattenbyggnadslinjen och lantmäterilinjen.

Vid KTH ger väg- och vattenbyggnadslinjen en fyraårig utbildning med allmän inriktning på husbyggnad. Under senare år har insikten om behovet av bättre kunskaper i förvaltning av befintliga byggnader lett till att flera nya kurser tillkommit i fastighetsförvaltning, installationsteknik och ombyggnadsteknik. En liknande utveckling kan spåras även vid Chalmers tekniska högskola och universitetet i Lund. Inslagen av ekonomi och juridik är större inom väg- och vattenbyggnadslinjen än inom de drifttekniska utbildningar som nämns i motionen.

KAB erinrar i sitt yttrande om de befintliga utbildningarna för personal inom fastighetsförvaltningen och anser att erfarenheter av de nya utbildningarna bör avvaktas innan en eventuell ny utredning startas.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1982